

ΒΙΑΙΟΙ ΚΑΙ ΜΗ ΒΙΑΙΟΙ ΠΑΡΑΒΑΤΕΣ: ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Σταύρος Π. Κυριακίδης¹

Περίληψη

Το άρθρο συγκρίνει και καταγράφει τις διαφορές και τις ομοιότητες μεταξύ νεαρών παραβατών που βρίσκονται έγκλειστοι σε αναμορφωτική δομή για βίαια και μη βίαια παραπτώματα. Τα κύρια σημεία της σύγκρισης είναι η συχνότητα της παραβατικότητας και οι κοινωνικές τους αναπαραστάσεις σε σχέση με τη μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά. Το δείγμα της έρευνας προέρχεται από τη μεγαλύτερη αναμορφωτική δομή στη Σκωτία. Βρέθηκε ότι οι μη βίαιοι παραβάτες είχαν υψηλότερη συχνότητα παρελθοντικής παραβατικής συμπεριφοράς και περισσότερο ευνοϊκή στάση σε σχέση με τη μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά. Αν και δεν βρέθηκε καμμία διαφορά στις προθέσεις των δύο ομάδων να παραβατήσουν στο μέλλον, οι βίαιοι παραβάτες θεωρούσαν ότι ήταν σε θέση να ασκήσουν μεγαλύτερο έλεγχο στη μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά. Επισημαίνεται η σημασία των αποτελεσμάτων για την κλινική τους εφαρμογή στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των παρεμβάσεων σε ατομικό επίπεδο για διαφορετικές ομάδες παραβατών στις αναμορφωτικές δομές.²

Εισαγωγή

Το άρθρο αναφέρεται σε διαφορές στις αντιλήψεις της παραβατικότητας μεταξύ βίαιων και μη βίαιων νεαρών παραβατών προερχόμενων από τη μεγαλύτερη και την περισσότερο αντιπροσωπευτική αναμορφωτική δομή στη Σκωτία.

Ο Farrington (1996), βασισμένος σε δεδομένα από τη μελέτη Cambridge Study in Delinquent Behaviour, αναφέρει ότι οι βίαιες παραβάσεις μπορούν να προβλεφθούν από τα ίδια χαρακτηριστικά που σε γενικές γραμμές διαφοροποιούν τους παραβάτες από τους μη παραβάτες. Φάνηκε ότι οι ίδιοι παράγοντες, στην πιο ακραία εκδοχή τους, που οδηγούν σε παραβατική συμπεριφορά προδιαθέτουν και για βίαιη παραβατικότητα. Ο Farrington (1996) αναφέρει επιπλέον, ότι οι προβλεπτικοί παράγοντες για βίαιη παραβατικότητα είναι οι ίδιοι με τους παράγοντες της ακραίας και επίμονης εγκληματικής συμπεριφοράς.

Οι Loeber et al (1998), σε μια ανασκόπηση διαχρονικών ερευνών για την ανάπτυξη της παραβατικής συμπεριφοράς, ομοίως αναφέρουν ότι υπάρχει σημαντική επικάλυψη μεταξύ των χρόνιων και των βίαιων παραβατών. Υποστηρίζουν ότι η συχνότητα, η σοβαρότητα και η ποικιλία των

1. Ψυχολόγος, επιστημονικός συνεργάτης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και στην Ανώτερη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ).

2. **Λέξεις κλειδιά:** Βίαιοι παραβάτες, Μη βίαιοι παραβάτες, Συχνότητα παραβατικότητας, Κοινωνικές αναπαραστάσεις.

παραβάσεων που χρησιμοποιούνται ως κριτήρια για την κατηγοριοποίηση των εφήβων παραβατών συχνά συσχετίζονται. Ομοιογενείς και αποκλειστικές κατηγορίες παραβατών δεν προσδιορίζονται εύκολα και αναμένεται μια σημαντική επικάλυψη μεταξύ της σοβαρής, βίαιας και χρόνιας παραβατικότητας. Οι Loeber et al (1998) αναφέρονται στα αποτελέσματα της Pittsburgh Youth Study, βασισμένα στους φακέλους της αστυνομίας, και επισημαίνουν ότι «...περίπου το ένα τρίτο (35.6%) των χρόνιων παραβατών (με τρεις ή περισσότερες σοβαρές παραβάσεις) ήταν επίσης βίαιοι παραβάτες, ενώ περίπου οι μισοί (44.8%) των βίαιων παραβατών ήταν επίσης χρόνιοι παραβάτες. Επιπλέον, το ένα τρίτο (35.1.%) των σοβαρών παραβατών ήταν επίσης χρόνιοι παραβάτες» (Loeber et al, 1998: 18).

Οι ίδιοι συγγραφείς, βασισμένοι στα αποτελέσματα αυτά, που προέρχονταν από διαφορετικές πηγές, αρχεία της αστυνομίας και των δικαστηρίων, καταλήγουν ότι υπάρχει σημαντική επικάλυψη μεταξύ βίαιων, σοβαρών και χρόνιων παραβατών, κάτι που είναι ενδεικτικό της εικόνας της εφηβικής παραβατικότητας. Οι Loeber et al (1998) τέλος αναφέρουν ότι, αυτή η εικόνα μπορεί να μην είναι ενδεικτική των νεαρών παραβατών που βρίσκονται στην αρχή ή στη μέση της παραβατικής τους εξέλιξης.

Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρονται και από τον Snyder (1998) βασισμένα σε αρχεία των δικαστηρίων για 151.209 νεαρούς εφήβους. Περίπου το ένα τρίτο των χρόνιων παραβατών ήταν βίαιοι παραβάτες και οι μισοί από τους βίαιους παραβάτες ήταν χρόνιοι παραβάτες (οριζόμενοι ως εκείνοι οι έφηβοι με τέσσερις ή περισσότερες παραπομπές στο δικαστήριο ανηλίκων).

Καθώς η συσχέτιση μεταξύ χρόνιας και βίαιης παραβατικότητας φαίνεται να υπάρχει, οι Capaldi and Patterson (1996) συνέκριναν βίαιους και μη βίαιους εφήβους, βασισμένοι στα αρχεία των δικαστηρίων, αφού τους εξομοίωσαν στον αριθμό των συλλήψεων, για να ελέγξουν τη συχνότητα της παραβατικής τους συμπεριφοράς και δεν βρήκαν καμία διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι βίαιοι και οι μη βίαιοι παραβάτες είχαν τα ίδια χαρακτηριστικά.

Παρόλα αυτά οι McKay et al (1996) βρήκαν διαφορές μεταξύ των βίαιων και των μη βίαιων παραβατών όταν τους ρώτησαν να αιτιολογήσουν την παραβατική τους συμπεριφορά. Παρά τις ομοιότητες στα διάφορα χαρακτηριστικά τους, οι αντιλήψεις τους για την παραβατική τους συμπεριφορά παρουσίαζαν διαφορές.

Διαφορές στις αντιλήψεις της παραβατικότητας βρήκε ο Agnew (1990) όταν συνέκρινε τις γνωστικές αναπαραστάσεις διαφορετικών ομάδων παραβατών. Οι παραβατικές πράξεις υποβλήθηκαν σε ανάλυση παραγόντων και προέκυψαν τρεις κατηγορίες: παραβάσεις βίας, παραβάσεις σε σχέση με την περιουσία και παραβάσεις σε σχέση με τα ναρκωτικά. Συνολικά, βρέθηκε ότι διαφορετικές εξηγήσεις δίνονταν από τους εφήβους για την εμπλοκή τους σε κάθε τύπο παραβάσεων. Οι βίαιες παραβάσεις διαπράττονταν κυρίως από εκδίκηση και εξαιτίας επιθετικών προκλήσεων, οι παραβάσεις κατά της περιουσίας εξαιτίας ατομιστικών αναγκών και από ευχαρίστηση, ενώ οι παραβάσεις για ναρκωτικά εξαιτίας της πίεσης από την ομάδα συνομηλίκων και από ευχαρίστηση. Πρέπει να σημειωθεί ότι η πίεση από την ομάδα συνομηλίκων αναφέρθηκε συχνά για τη χρήση των 'μαλακών' ναρκωτικών αλλά όχι των 'σκληρών' ναρκωτικών, ενώ η περιέργεια και η ευχαρίστηση αναφέρθηκαν πιο συχνά για τη χρήση 'σκληρών' ναρκωτικών. Από τις παραβάσεις σε σχέση με την περιουσία οι βανδαλισμοί διαπράττονταν κυρίως για εκδίκηση ενώ οι διαρρήξεις κυρίως από ευχαρίστηση.

Η επισκόπηση της βιβλιογραφίας γενικά δείχνει ότι οι ίδιοι δομικοί παράγοντες ευθύνονται για διαφορετικές μορφές παραβατικότητας. Την ίδια στιγμή όμως, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι γνωστικές αναπαραστάσεις σε διαφορετικές ομάδες παραβατών πιθανώς να παρουσιάζουν διαφορές. Αυτό σημαίνει ότι υπό την επιρροή των ίδιων δομικών παραγόντων ίσως αναπτύσσονται διαφορετικές γνωστικές αναπαραστάσεις που οδηγούν στη διάπραξη διαφορετικών αδικημάτων. Η περαιτέρω διερεύνηση των γνωστικών αναπαραστάσεων της παραβατικής συμπεριφοράς από διαφορετικές ομάδες παραβατών παρουσιάζει ενδιαφέρον για δύο λόγους:

Πρώτον, οι ερευνητικές προσπάθειες που μελετούσαν τις γνωστικές αναπαραστάσεις των παραβατικών ατόμων (McKay et al, 1996; Agnew, 1990) δεν οργάνωσαν τη μελέτη αυτή γύρω από ένα σαφές και με συνοχή θεωρητικό πλαίσιο. Ωστόσο, η γενικότερη βιβλιογραφία γύρω από τις κοινωνικο-γνωστικές αναπαραστάσεις προσφέρει έναν τρόπο για τον εντοπισμό και την οργάνωση των αντιλήψεων των παραβατών μέσα σε ένα θεωρητικό πλαίσιο που παρουσιάζει συνοχή, τη Θεωρία της Αιτιολογημένης Συμπεριφοράς (Ajzen, 1991), η οποία εστιάζει στους πλησιέστερους γνωστικούς παράγοντες κινητοποίησης της συμπεριφοράς γενικότερα και της παραβατικότητας στη συγκεκριμένη έρευνα.

Η Θεωρία της Αιτιολογημένης Συμπεριφοράς υποστηρίζει ότι κάθε συμπεριφορά μπορεί να προβλεφθεί με βάση τις προθέσεις σε σχέση με τη συμπεριφορά αυτή. Την ίδια στιγμή, οι προθέσεις των ατόμων σε σχέση με τη συμπεριφορά τους καθορίζονται από έναν ατομικό παράγοντα, τις στάσεις των ατόμων σε σχέση με τη συμπεριφορά αλλά και από έναν κοινωνικό παράγοντα, τις αντιλήψεις των ατόμων για το τι πιστεύουν ως αποδεκτό διάφοροι σημαντικοί άλλοι. Τέλος, ένας τρίτος παράγοντας που καθορίζει τόσο τις προθέσεις των ατόμων όσο και την ίδια τη συμπεριφορά είναι οι αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίον ελέγχουν την πραγματοποίηση της συμπεριφοράς.

Δεύτερον, η περαιτέρω διερεύνηση των γνωστικών αναπαραστάσεων της παραβατικής συμπεριφοράς από διαφορετικές ομάδες παραβατών παρουσιάζει ενδιαφέρον αναφορικά με την ενημέρωση και τον σχεδιασμό του περιεχομένου των παρεμβάσεων που έχουν ως στόχο την αλλαγή των στάσεων και των αντιλήψεων των νεαρών παραβατών σε σχέση με την παραβατική τους συμπεριφορά. Τα παραπάνω ζητήματα είναι σημαντικό να διερευνηθούν μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών παραβατών, καθώς η καταγραφή των διαφορετικών κινήτρων και αιτιών που οδηγούν σε διάφορες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς αποτελούν σημαντικό στοιχείο του περιεχομένου κάθε παρέμβασης που στόχο έχει τη μείωση των επιπέδων παραβατικής συμπεριφοράς στο μέλλον.

Γενικά, δεν υπάρχουν πολλές ερευνητικές προσπάθειες για τη φαινομενολογική ερμηνεία της παραβατικής συμπεριφοράς μέσω των υποκειμενικών αιτίων όπως γίνονται αντιληπτά από τους παραβατικούς εφήβους. Μια παρόμοια έρευνα (Kiriakidis, 2005) εστίασε κυρίως στη συσχέτιση των γνωστικών αναπαραστάσεων των παραβατικών ατόμων με δύο διαστάσεις της γονεϊκής συμπεριφοράς, τη φροντίδα και την προστασία. Επίσης, η εξέταση των όποιων διαφορών έχει επικεντρωθεί κυρίως σε δείγματα ενηλίκων παραβατών και σχετικά λίγα είναι γνωστά για τους έφηβους παραβάτες.

Στόχοι της έρευνας

1) Η παρούσα εργασία στόχο έχει να εφαρμόσει μερικώς τη Θεωρία της Αιτιολογημένης Συμπεριφοράς για την οργάνωση της μελέτης των στάσεων και αντιλήψεων των εφήβων παραβα-

τών σε σχέση με την μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά και να διερευνήσει αν υπάρχουν διαφορές στις κοινωνικές αναπαραστάσεις βίαιων και μη βίαιων παραβατών.

2) Οι δύο ομάδες παραβατών – βίαιοι και μη βίαιοι παραβάτες – θα συγκριθούν αναφορικά με τις στάσεις τους, τους υποκειμενικούς κοινωνικούς κανόνες τους, τις αντιλήψεις τους για έλεγχο της παραβατικής τους συμπεριφοράς και των προθέσεών τους για το μέλλον. Δηλαδή, οι δύο ομάδες θα συγκριθούν σε σχέση με τις μεταβλητές που συνθέτουν τη Θεωρία της Απιολογημένης Συμπεριφοράς.

3) Επίσης οι δύο ομάδες παραβατών θα συγκριθούν σε σχέση με τη συχνότητα της παραβατικής τους συμπεριφοράς στο παρελθόν.

Μεθοδολογία

Διαδικασία και δείγμα

Από ένα τυχαία επιλεγμένο δείγμα από τη μεγαλύτερη και περισσότερο αντιπροσωπευτική αναμορφωτική δομή στη Σκωτία, 44 έφηβοι παραβάτες καταδικασμένοι για παραβάσεις κατά της παρουσίας χωρίς τη χρήση βίας συγκρίθηκαν με 82 εφήβους παραβάτες καταδικασμένους για βίαιες, όχι σεξουαλικές, παραβάσεις. Οι ηλικίες στο δείγμα κυμαίνονταν από 16 έως 21 χρόνια. Από το αρχικό δείγμα, 2 αρνήθηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Η έρευνα ήταν τύπου συσχέτισης και για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με κυρίως κλειστές ερωτήσεις. Το τελικό ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε σε πιλοτικό στάδιο σε δέκα νεαρούς παραβάτες για να εξεταστούν αν οι ερωτήσεις ήταν κατανοητές από τα υποκείμενα, να εντοπιστούν τυχόν σημεία ασαφής και να διευκρινιστούν, καθώς και αν η σειρά των ερωτήσεων ήταν αυτή που επέτρεπε την καλύτερη δυνατή διαμόρφωση κλίματος για ειλικρινείς απαντήσεις από τα υποκείμενα στη διάρκεια της κυρίως έρευνας. Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και διασφαλίσθηκαν η ανωνυμία και το απόρρητο των απαντήσεων.

Μέσο συλλογής δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο ζητούσε πληροφορίες σε σχέση με διάφορα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων όπως την ηλικία τους, την παρούσα τους παράβαση, το ιστορικό των παραβάσεών τους, και τις στάσεις τους απέναντι στην παραβατική τους συμπεριφορά, τις αντιλήψεις τους για το τι πιστεύουν ότι οι διάφοροι σημαντικοί άλλοι σκέφτονται για την παραβατική τους συμπεριφορά, τις αντιλήψεις τους για τον έλεγχο που έχουν στην παραβατική τους συμπεριφορά και τις προθέσεις τους να ασκήσουν παραβατική συμπεριφορά στο μέλλον.

Ερωτηματολόγιο

Λειτουργικός ορισμός των βίαιων και των μη βίαιων παραβατών. Οι έφηβοι παραβάτες στην παρούσα έρευνα κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με την παρούσα παράβαση για την οποία είχαν καταδικαστεί. *Βίαιες παραβάσεις* περιελάμβαναν ένοπλη ληστεία, ληστεία, επιχειρούμενο φόνο και βίαιη επίθεση. *Παραβάσεις κατά της παρουσίας* περιελάμβαναν διαρρήξεις, κλοπές αυτοκινήτων και γενικότερα κλοπές.

Η συχνότητα της παραβατικότητας ορίστηκε ως το σύνολο των παρελθοντικών τους εγκλημάτων, παρελθοντικών τους συλλήψεων και των παρελθοντικών τους καταδικών χωρίς εγκλει-

σμό, διαιρούμενες με την ηλικία τους έτσι ώστε να προκύψει ένας δείκτης της συχνότητας της συμπεριφοράς τους στο παρελθόν.

Στάσεις σε σχέση με την παραβατική συμπεριφορά. Η μέτρηση των στάσεων έγινε ζητώντας από τα υποκείμενα να αξιολογήσουν σε προσωπικό επίπεδο τη μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά σε μια κλίμακα 7 βαθμών τύπου Likert, 8 ζευγών εννοιολογικά αντιθετικών επιθέτων (Osgood, Suci and Tannenbaum, 1957). Π.χ. βαρετή-ενδιαφέρουσα, ασφαλής-επικίνδυνη, χρήσιμη-μη χρήσιμη, καλή-κακή, σωστή-ανόνη).

Υποκειμενικοί κοινωνικοί κανόνες της παραβατικής συμπεριφοράς. Τρεις κλίμακες 7 βαθμών τύπου Likert χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση της μεταβλητής αυτής (Ajzen & Driver, 1991): (1) Οι περισσότεροι άνθρωποι που είναι για μένα σημαντικοί πιστεύουν ότι θα έπρεπε να σταματήσω την παραβατική μου συμπεριφορά στο μέλλον (Πιθανό-Απίθανο), (2) οι περισσότεροι άνθρωποι που είναι για μένα σημαντικοί συμφωνούν με την παραβατική μου συμπεριφορά στο μέλλον (Συμφωνούν-Διαφωνούν) και (3) οι περισσότεροι άνθρωποι που γνωρίζω θα ήθελαν να σταματήσω την παραβατική μου συμπεριφορά στο μέλλον (Πιθανό-Απίθανο).

Αντιλήψεις για συμπεριφορικό έλεγχο της παραβατικής συμπεριφοράς. Τρεις κλίμακες 7 βαθμών τύπου Likert χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση της μεταβλητής αυτής (Terry & O'Leary, 1995). (1) Πόσο έλεγχο έχεις στο να σταματήσεις την παραβατική σου συμπεριφορά στο μέλλον (Καθόλου έλεγχο-Πλήρη έλεγχο). (2) Για μένα, το να σταματήσω την παραβατική μου συμπεριφορά στο μέλλον είναι (Εύκολο-Δύσκολο). (3) Αν το ήθελα θα μπορούσα εύκολα να σταματήσω την παραβατική μου συμπεριφορά στο μέλλον (Πιθανό-Απίθανο).

Προθέσεις για μελλοντική παραβατικότητα. Δύο κλίμακες 7 βαθμών τύπου Likert χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση της μεταβλητής αυτής (Kiriakidis, 2005). (1) Σκοπεύω να ασκήσω παραβατική συμπεριφορά στο μέλλον (Πιθανό-Απίθανο). (2) Θα ασκήσεις παραβατική συμπεριφορά στο μέλλον; (Σκοπεύω-Δεν σκοπεύω).

Αποτελέσματα

Έγινε ένας αριθμός t-tests για να εντοπιστούν πιθανές διαφορές στις δύο ομάδες παραβατικών εφήβων. Οι βίαιοι παραβάτες είχαν μεγαλύτερης διάρκειας εγκλεισμό για την παρούσα τους παράβαση ($t(123)=3.7, p<.001$), ενώ οι παραβάτες για κλοπές είχαν υψηλότερη συχνότητα παρελθοντικής παραβατικής συμπεριφοράς, που, όπως ήδη αναφέραμε, ορίστηκε ως το σύνολο των παρελθοντικών τους εγκλεισμών, παρελθοντικών τους συλλήψεων και των παρελθοντικών τους καταδικών χωρίς εγκλεισμό, διαιρούμενες με την ηλικία τους έτσι ώστε να προκύψει ένας δείκτης της συχνότητας της παρελθοντικής τους συμπεριφοράς ($t(69.01)=2.7, p=.007$). Οι δύο ομάδες δεν παρουσίαζαν διαφορές στον μέσο όρο ηλικίας τους.

Οι δύο ομάδες δεν παρουσίαζαν καμία διαφορά ούτε στην πρόθεσή τους να ασκήσουν παραβατική συμπεριφορά στο μέλλον ούτε στις αντιλήψεις τους για το πως γίνονταν αποδεκτή η παραβατικότητά τους από το κοινωνικό τους περιβάλλον.

Οι παραβάτες για κλοπές είχαν μια πιο ευνοϊκή στάση απέναντι στη μελλοντική τους παραβατικότητα ($t(109.7)=3.2, p=.002$) σε σχέση με τους βίαιους παραβάτες. Οι βασικές πηγές αυτών των διαφορών ήταν η υψηλότερη αξιολόγηση εκ μέρους των παραβατών για κλοπές της μελλοντικής τους παραβατικότητας ως περισσότερο χρήσιμης ($t(123)=2.04, p<.05$), περισσότερο ευχάριστης ($t(123)=3.01, p<.01$) και περισσότερο ενδιαφέρουσας ($t(123)=3.03, p<.01$).

Οι παραβάτες για κλοπές θεωρούσαν ότι ήταν λιγότερο σε θέση να ελέγξουν τη μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά ($t(98.3)=4.3, p<.001$) σε σχέση με τους βίαιους παραβάτες. Οι παραβάτες για κλοπές πίστευαν ότι είχαν λιγότερο έλεγχο στο να σταματήσουν την παραβατική τους συμπεριφορά στο μέλλον ($t(123)=2.4, p<.05$), ότι το να σταματήσουν την μελλοντική τους παραβατική συμπεριφορά ήταν περισσότερο δύσκολο για αυτούς ($t(123)3.6, p<.001$) και ότι ήταν λιγότερο πιθανό να σταματήσουν την παραβατική τους συμπεριφορά στο μέλλον αν ήθελαν ($t(123)=4.3, p<.001$) σε σχέση με τους βίαιους παραβατικούς.

Συμπεράσματα

Σε αντίθεση με τη γενικότερη βιβλιογραφία που υποδεικνύει έναν συσχετισμό της βίας και χρόνιας παραβατικότητας, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας υποδεικνύουν ότι οι παραβάτες για κλοπές έχουν μια μεγαλύτερη συχνότητα παρελθοντικών παραβάσεων σε σχέση με τους βίαιους παραβατικούς. Το γεγονός ότι οι βίαιοι παραβάτες είχαν καταδικαστεί για εγκληματικό για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα σε σχέση με τους παραβάτες για κλοπές μπορεί να προσφέρει μία εξήγηση για αυτή τη διαφορά, καθώς οι μακροχρόνιες ποινές δεν επιτρέπουν στους νεαρούς να διαπράξουν καινούργια αδικήματα.

Οι παραβάτες για κλοπές συνολικά έχουν μια θετικότερη αξιολόγηση της παραβατικότητάς τους σε σχέση με τους βίαιους παραβάτες, κυρίως επειδή τους προσφέρει έναν τρόπο να κερδίσουν χρήματα για να προμηθευτούν ναρκωτικά και επειδή βρίσκουν την παραβατικότητά τους περισσότερο ευχάριστη. Η γενικότερη εικόνα των αιτίων για την παραβατική τους συμπεριφορά σύμφωνα με τους παραβάτες για κλοπές είναι παρόμοια με αυτή προηγούμενων ερευνών που μελέτησαν τα κίνητρα των οικονομικών κυρίως εγκλημάτων. Ο Agnew (1990) αναφέρει ότι τα κυρίως κίνητρα για τα οικονομικά εγκλήματα, όπως αναφέρονται από τους ίδιους τους παραβάτες, είναι οι οικονομικές απολαβές και η αίσθηση της ευχαρίστησης από τη διάπραξη της ίδιας της παράβασης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι δυνητικά χρήσιμα για τον προσδιορισμό του περιεχομένου των παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται σε ατομικό επίπεδο σε αναμορφωτικές δομές για διαφορετικές ομάδες νεαρών παραβατών. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι διαφορετική προσέγγιση πρέπει να ακολουθηθεί τουλάχιστον αναφορικά με τις αντιλήψεις των διαφορετικών ομάδων παραβατών και την αλλαγή των αντιλήψεων αυτών. Επιπλέον, η χρήση των ναρκωτικών εμφανίζεται ως ο κυρίαρχος παράγοντας που θα οδηγούσε σε συνέχιση της παραβατικής συμπεριφοράς κυρίως των παραβατών για κλοπές. Είναι ξεκάθαρο ότι οι παρεμβάσεις σε ατομικό επίπεδο ειδικά για παραβάτες κλοπών που είναι και χρήστες ουσιών θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπ' όψιν τους και αυτόν τον παράγοντα, αν ο στόχος των παρεμβάσεων στις αναμορφωτικές δομές είναι η μείωση της συχνότητας της μελλοντικής παραβατικότητας. Την ίδια στιγμή, θέματα όπως η αυτοσυγκράτηση και η εύρεση κοινωνικά αποδεκτών τρόπων για την αντιμετώπιση προκλήσεων εκ μέρους των βίαιων παραβατών εμφανίζονται ως σημαντικά γι' αυτή την ομάδα.

Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση για το προσωπικό των αναμορφωτικών δομών. Τόσο η χρήση ουσιών και τα συναισθήματα ευχαρίστησης από τις παραβατικές συμπεριφορές, που εμφανίζονται ως οι κύριοι παράγοντες για τη διάπραξη κλοπών, όσο και η ανάγκη για έλεγχο και διαχείριση του θυμού εξαιτίας προκλήσεων εκ μέρους των βίαιων παραβατών δεν βρίσκονται υπό συνειδητό γνωστι-

κό έλεγχο. Ελέγχονται κυρίως από αντιδράσεις του θυμικού που εμφανίζονται με τρόπο αυτόματο και ακριβώς για τον λόγο αυτό δεν ελέγχονται ούτε διαχειρίζονται εύκολα.

Μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να λάβει υπ' όψιν της τα ακόλουθα ζητήματα: Την περαιτέρω διερεύνηση της σχέσης της χρόνιας και βίαιης παραβατικότητας, που δεν βρέθηκε στην παρούσα έρευνα, σε διαφορετικά εξελικτικά στάδια, αλλά και την προβλεπτική αξία διαφόρων μοντέλων κοινωνικο-γνωστικών αναπαραστάσεων σε σχέση με την πρόβλεψη μελλοντικών παραβατικών συμπεριφορών για διαφορετικές ομάδες εφήβων παραβατών.

Βιβλιογραφία

- Agnew, R. (1990). The origins of delinquent events: An examination of offender accounts. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 27, 267-294.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Ajzen, I. and Driver, B.L. (1991). Prediction of leisure participation from behavioral, normative, and control beliefs: An application of the theory of planned behavior. *Leisure Sciences*, 13, 185-204.
- Capaldi and Patterson (1996). Can violent offenders be distinguished from frequent offenders? *Journal of Research in Crime and Delinquency* 33 (2): 206-231.
- Farrington, D.P. (1996). *Understanding and Preventing Youth Crime*. York, England: Joseph Rowntree Foundation.
- Kiriakidis S. (2005) Perceived parental care and supervision: relations with cognitive representations of future offending in a sample of young offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 50 (2), 187-203.
- Loeber, R., Farrington, D.P. and Waschbusch, D.A. (1998). Serious and violent juvenile offenders. In Loeber, R. and Farrington, D.P. (Eds). *Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions*. Thousand Oaks: Sage.
- Osgood, C.E., Suci, G.J. and Tannenbaum, P.H. (1957). *The Measurement of Meaning*. Urbana: University of Illinois Press.
- Rutter, M., Giller, H. and Hagell, A. (1998). *Antisocial Behaviour by Young People*. New York: Cambridge University Press.
- Snyder, H.N. (1998). An assessment of the extent of and trends in officially recognised serious criminal behaviour in a delinquent population. In Loeber, R. and Farrington, D.P. (Eds). *Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions*. Thousand Oaks: Sage.
- Terry, D.J. and O'Leary, J.E. (1995). The theory of planned behaviour: The effects of perceived behavioural control and self-efficacy. *British Journal of Social Psychology*, 34, 199-220.